

خدا حافظ مدرسه

(بررسی علل ترک تحصیل دانش آموزان)

تأليف محمد آهري:

هادي ذخيرلو

سولماز چيت ساز فويي

ياسر پورقلي

سرنشنامه	:	هادی خضرو، ۱۳۶۸.
عنوان و نام پدیدآور	:	خدا حافظ مدرسه (بررسی علل ترک تحصیل دانش آموزان)؛ خضرو، هادی؛ چیت ساز خوئی، سولماز؛ پورقلی، یاسر.
مشخصات نشر	:	ارومیه: مهر معلم، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۱۴۰ ص ۲۱۵×۵/۱۲ س.م.
شابک	:	۷-۱۳-۶۷۹۱-۶۲۲-۹۷۸: ۲۵۰۰۰۰ ریال.
وضعیت فهرست نویسی	:	فبا
موضوع	:	ترک تحصیل
موضوع	:	Educational depreciation
رده بندی کنگره	:	۷۴۱۴۳
رده بندی دیویی	:	۳۷۱/۳۹۱۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۶۲۳۷۶۰۳

انتشارات مهر معلم

نام کتاب: خدا حافظ مدرسه

(بررسی علل ترک تحصیل دانش آموزان)

تألیف و گردآوری: هادی خضرو، یاسر چیت ساز خوئی، یاسر پورقلی

چاپ اول: ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰ جلد

شابک و قیمت: ۷-۱۳-۶۷۹۱-۶۲۲-۹۷۸: ۲۵۰۰۰۰ ریال.

ناشر: مهر معلم

آدرس دفتر پخش: ارومیه-خیابان جانبازان- روبروی هسته گزینش- پ ۹- ۴۰۰۰۰۰ سوم،

شماره تلفن همراه: ۰۹۱۴۳۸۹۵۳۰۵

فهرست

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۹
بخش اول ترک تحصیل.....	۱۳
مقدمه.....	۱۵
مفهوم ترک تحصیل.....	۱۹
چارچوب مفهومی.....	۱۹
عوامل مؤثر در ترک تحصیل.....	۲۵
ارتباط بخش آموزش و اشتغال.....	۳۳
راهکارهای پیشگیری از جنبه های اجتماعی ترک تحصیل.....	۳۴
مشکلات فردی دانش آموزان.....	۳۵
عوامل اجتماعی و تأثیرات آن بر روند آموزشی.....	۳۷
حضور مؤثر و منطقی والدین در مراحل مختلف تحصیل دانش آموزان.....	۳۸
آموزش به متولیان آموزشی.....	۴۰
علل ترک تحصیل در دوره دوم متوسطه.....	۴۱
پیامدهای ترک تحصیل.....	۴۵
راه های پیشگیری از ترک تحصیل.....	۴۶

- نقش خانواده در جلوگیری از ترک تحصیل..... ۴۷
- بعد از ترک تحصیل چه کنیم؟..... ۴۸
- راهکارهای جلوگیری از ترک تحصیل دانش‌آموزان چیست؟..... ۴۹
- پیشنادهای کاربردی برای پیشگیری از ترک تحصیل دختران..... ۵۲
- نتیجه‌گیری بخش دوم..... ۵۷
- افت تحصیلی..... ۵۷
- علل افت تحصیلی دانش‌آموزان چیست؟..... ۶۰
- تکنیک‌های رایج افت تحصیلی دانش‌آموزان..... ۶۳
- علل افت تحصیلی دانش‌آموزان قطع ابتدایی..... ۶۴
- پیشنهادهایی برای برانگیختن و حفظ توجه و علاقه به یادگیری..... ۷۶
- بخش سوم فرار از مدرسه..... ۸۱
- عوامل مؤثر بر مدرسه‌گریزی..... ۹۱
- در چه شرایطی هیبت از مدرسه مجاز است؟..... ۱۰۴
- انواع هیبت از مدرسه..... ۱۰۵
- توصیه‌هایی برای والدین..... ۱۰۷
- تشخیص افتراقی فرار از مدرسه..... ۱۰۸
- نشانه‌های رفتاری کودک مدرسه‌گریز..... ۱۱۲

آثار و پیامدهای رفتار کودکان مدرسه گریز.....	۱۱۳
راهکارهای عملی.....	۱۱۴
جمع بندی مطالب.....	۱۱۸
راهکارهایی جهت کمک به مدرسه گریزان.....	۱۲۲
منابع.....	۱۲۶
منابع.....	۱۳۳

پیشگفتار

یکی از مسائل مهم اخیر که نظام‌های آموزش و پرورش را به تأمل فراخوانده است؛ موضوع «ترک تحصیل» دانش‌آموزان است. به‌طریقی ترک تحصیل، یا ترک زودهنگام مدرسه عبارت است از وضع دانش‌آموزی که پیش از پایان آخرین سال یک دوره آموزشی که در آن ثبت‌نام کرده است، آن دوره را ترک گوید. به این نوع ترک تحصیل که پیش از پایان دوره صورت می‌گیرد، ترک تحصیل زودرس می‌گویند. با ناتمام ماندن دانش‌آموز در اتمام یک دوره تحصیلی مثلاً مقطع ابتدایی که قبل از گرفتن مدرک، آن دوره را ترک کند.

ترک تحصیل یکی از معضلات آموزش در جهان است. امروزه ترک تحصیل در تمام کشورهای جهان به‌عنوان یک پدیده جهانی مطرح است. تقریباً در تمامی کشورهای در حال توسعه، ترک تحصیل به‌عنوان یک حوزه مورد علاقه محققان و برنامه‌ریزان سیاسی تبدیل شده است.

بر اساس گزارش وضع فقر (۲۰۰۵) به پلیده ترک تحصیلی به‌عنوان یکی از چالش‌های رو به افزایش و مانع حصول به

سیاست‌های ملی توجه شده است، حاکی از آن است که دانش‌آموزان زیادی در مقاطع مختلف تحصیلی در حال ترک مدرسه‌اند. به گفته بانک جهانی، حدود ۱۵ درصد بچه‌ها در دامنه سنی ۱۰ تا ۱۸ سال بعد از اینکه وارد مدرسه شده و ثبت‌نام کرده‌اند تا پایان سال تحصیلی (۲۰۰۲-۲۰۰۱) ترک تحصیل کرده‌اند (بانک جهانی، ۲۰۰۳).

نتایج تحقیقات در سطح اروپا نیز حاکی از این است که حدود ۱۶/۹ درصد پسران و حدود ۱۲/۷ درصد دختران با ترک تحصیل زودرس مواجه‌اند. در کشورهای امریکای مرکزی نیز به‌عنوان مثال دو کشور هندوراس و بلیز را اگر به ترتیب ۴۲ و ۴۳ درصد ترک تحصیلی در مقطع ابتدایی داشته‌اند؛ اما این موضوع بیشتر در کشورهای توسعه‌نیافته محرز‌تر است.

کشور هند به‌عنوان چهارمین کشور در نظر ترک تحصیلی، به‌رغم وجود نرخ ثبت‌نام مطلوب، شناخته شده است؛ اما در آن کشور از هر ۱۰ دانش‌آموز، ۳ دانش‌آموز در پایان دوره ترک تحصیل می‌کنند (یونسکو، ۲۰۱۳) در بنگلادش حدود ۶۰ درصد دانش‌آموزان در مقطع تحصیلی ابتدایی تا سال ۲۰۰۰ موفق به اتمام دوره شده‌اند (بانک جهانی ۲۰۰۹)؛ همچنین بیان شده است در کشور

پاکستان نیز کل دانش‌آموزان متقاضی ورود به مقطع نخست تحصیلی، فقط ۵۷ درصد است.

در کشورمان نیز، این پدیده به یکی از دل‌مشغولی‌ها و نگرانی‌های اصلی نظام آموزش و پرورش مبدل شده است. با توجه به گزارش مرکز آمار ایران، بیش از یک‌چهارم دانش‌آموزان سالانه ترک تحصیل می‌کنند (ممتاز نیوز)، یا بنا بر اظهار معاون آموزشی نهضت سوادآموزی کشور، ۹ میلیون و ۷۰۰ هزار بی‌سواد در کشور وجود دارد که یک میلیون ۴۳۰ هزار نفر آن‌ها مربوط به کودکان ۶ تا ۱۸ سال است که در سال (۹۰-۹۳) در هیچ مدرسه‌ای ثبت‌نام نکرده‌اند.

هرچند متأسفانه ارائه دقیق تعداد افراد ترک تحصیلی به دلایل مختلفی (ازجمله وجود مراکز مختلف ارائه‌کننده صلاح ندیدن آمار واقعی، تبعات چنین پدیده‌ای، کتمان نقایص نظام آموزش و پرورش و...) مشخص نیست؛ اما وجود قرائت‌های مختلفی در نزد مسئولان می‌تواند گواه بر گستردگی کمیت و دامنه مشمول ترک تحصیلی باشد. مضافاً وقتی استان‌های کشور را از حیث وضع توسعه در نظرگیریم، شاید سهولت ترک تحصیلی در نزد استان‌های کمتر توسعه‌یافته‌تر و محروم‌تر را شاهد باشیم.